

POHDINTAA TEKIJÄNOIKEUS- PUHEENVUOROJEN JÄLKEEN.

Päivi Litmanen-Peitsala
VAKE / Yleisten kirjastojen digihanke
21.4.2021
Yleisten kirjastojen neuvoston kokous

**VALTAKUNNALLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**

Yleisten kirjastojen digihanke

1. Henkilöstön osaamisen kehittäminen - digineuvontaosaamisen minimitason määrittely (palvelujen tuntemus, palvelujen käytön neuvonta ja opastus mm.) ja minimitason määrittelyn pohjalta toteutettava kirjastohenkilöstön lisäkoulutus.
  2. AUTA-hankkeen toimintamallin vahvistaminen kirjastoissa: Digituen tarjoajien toimintaverkoston tuntemus ja yhteistyön kehittäminen paikallisesti ja alueellisesti, paikalliset ja alueelliset toimintamuodot ja hankkeet.
- > Valtakunnallisen kehittämistehtävän digihankeosuus: valtakunnallinen verkottuminen, tukeminen ja yhteistoiminta
- > Verkkotyön osaamisen osalta myös tiedollinen osaaminen ja toimintamahdollisuudet nousivat erityisesti esiin korona-aikana

1. Pohdintaa ennen puheenvuoroja – talouden ja tekniikan murros kohtaa kirjastoeetoksen ja teoksen tekijän

Kirjasto ja yhteiskunta	Tekijä ja teokset	Julkaiseminen ja media
Kansanvalistus, korkeakulttuuri	Luominen – mesenaatit – kustantajan hoivaama luova nero	Kirjat ”ei-kaupallisena tuotteena”
Kirjastolaki kansan sivistämiseksi -> kaupallisen toiminnan vaihtoehto?	Apurahapolitiikka ja läänintaitelijat – yrittäjärooli vieras taiteelle – kaupallisuuden ylenkatsominen	Mediassa ero toimituksellisen ja kaupallisen välillä – tekijänoikeuslain poikkeamat
Kirjasto sivistyslaitoksena sekä osana uutta taloutta = verkkotoiminta on välttämätöntä tavoitteen kannalta, työvälaineet?	Tekijä yrittäjänä – tulonhankinnan tapojen muutos, teos muuttuu yhä uudelleen hyödynnettäväksi tuotteeksi – niin myös tekijä	Alustoissa julkaiseminen muuttaa teoksen tuotteeksi, jolla joku muu tekee voittoa – postaus on aina tuloa alustalle?

2. Pohdintaa ennen esityksiä – kirjastojen syy käyttää tekstiä, metatietoa, kuvaa ym. pysynyt ja henkilökunta on ymmällä

... ..

Epävarmat lainaajat — ja heitä on paljon, jokainen voi joskus tulla kirjastoon ennakolta olematta selvillä toivomuksistaan — tarvitsevat välttämättä sellaista suositusta, joka kiinnittää heidän huomionsa entisiä mielikirjoja muistuttaviin kirjoihin ja kukaties johtaa lukemisen uusillekin urille. Suosittehu ja apu voi olla monenlaatuista. Ensi sijassa

Kansanvalistus ja kirjastolehti 1.1.1939 no 6

Helle Kannila: Apuneuvoja yleisön ohjaamiseksi kirjastoissa.

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/921129?term=Helle&term=Kannila&term=HELLE&term=KANNILA&page=25>

tyisiä kirjoituksia, jotka liittyvät paikkakuntaan. Vihon kanteen voi liimata edustavan valokuvan ja panna luettelon nimeksi jotakin sellaista kuin »Kirjoja, joissa puhutaan Punkaharjusta», »Mitä kirjaston kirjat kertovat Hartolasta», »Kajaani kirjallisuuden valossa.» Kun kirjallisuusviikko 19—25. XI on omistettu kotiseutukirjallisuudelle, kirjastojen sopisi siksi valmistaa tällaisia luetteloita. Edellämainitussa sivu-

Kansanvalistus ja kirjastolehti 1.1.1923 no 3-4

Helle Cannelin: Voiko suuren yleisön kirjalliseen makuun vaikuttaa?

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/921007?term=kirjasuositus&page=12>

Puheenvuoroista

OKM – tietoinen aiheen ajankohtaisuudesta

KOPIOSTO – kuvien kenttä vaikeimpia tulkintojen ja käyttöjen osalta, lupakäytäntöjen kehittämiseen valmiutta

SANASTO – tekstiin liittyvät tulkinnat helpompia kuin kuvan, kuntalupa voimakkaasti esillä

KUNTALIITTO – lupasopimukset järjestökohtaisia

JARKKO RIKKILÄ – kirjastoeetos tässä ajassa

Järjestöissä lähtökohtana ajatus, että kirjastoissa toimivilla olisi vahva pohjatieto. Jarkko viittaa, että valmsita ei ole vaan henkistä ja työaikaresurssia resurssia kuluu tiedonhankintaan.

Entäpä jos lähdetäisiin kokonaistavoitteesta (kirjastotyön ja sisältöjen ymmärrys) ja edettäisiin sitten yksittäisiin ratkottaviin ?

Polunpäitä eteenpäin

Osaaminen, käytännöt ja kehittäminen:

- Henkilöstön tietämys – tekijänoikeuslaki, sopimusten nojalla toimiminen = lupakäytännöt ja kirjaston sopimukset sekä OPH:n sopimus
- Jatkuva täydennyskoulutus, verkkoalustat ja julkaiseminen muuttuvat koko ajan, tulossa tekijänoikeuslakiin muutoksia, uudet luvat, sopimusten sisällöt
- Lisenssikäytäntöjen kehittäminen – verkkotoiminnan huomiointi / työajan käyttö - hankintasopimusten sisällöt: esim. kansikuvat
- Kokonaislisenssi – teksti, kuva + liikkuvakuva (+Teosto)
- Vain kirjastoja koskevat poikkeukset – vrt. Kuntalupa – yhteistoiminnan laajuus
- Asiantuntija-apu. Kirjastojen keskitetty neuvonta ja neuvotteluvaltuudet

Mikä YKN:n rooli tekijänoikeusasioissa?

- Tekijänoikeuslain uudistus – seuraaminen ja lausunnot
- Mahd. kuntalisenssikeskusteluun osallistuminen
- Edunvalvonta – onko sitä

- Millä mandaatilla kirjastojen puolesta toimitaan?